

Lietuvos Respublikos Seimui

IŠVADA DĖL EKONOMINĖS RAIDOS SCENARIJAUS TVIRTINIMO

2022 m. liepos 11 d. Nr. BPE-6

Vilnius

Esant išskirtiniam neapibrėžtumui¹, Lietuvos Respublikos finansų ministerijos parengtas ekonominės raidos scenarijus (ERS) yra nulemtas įvadytų prielaidų ir yra pagrįstas esamais statistiniais duomenimis. Fiskalinė institucija, kurios funkcijas vykdo Valstybės kontrolė (toliau – VK FI), tvirtina² 2022 m. birželio 30 d. Finansų ministerijos paskelbtą 2022–2025 m. ekonominės raidos scenarijų, kuris yra tinkamas valdžios sektoriui priskiriamoms biudžetams rengti.

Išliekant dideliame neapibrėžtumui dėl karo Ukrainoje, auga rizika, kad, pasikeitus vidaus ir išorės sąlygoms, lemiančioms reikšmingą ekonominės situacijos pasikeitimą, scenarijus gali neišsipildyti. Finansų ministerija iki tol, kol bus atšauktos išskirtinės aplinkybės, turi bent kartą per ketvirtį viešai paskelbti atnaujintą ekonominės raidos scenarijų, dėl kurio tvirtinimo Valstybės kontrolė, vykdanči fiskalinės institucijos funkcijas, turi pateikti išvadą Seimui.

Makroekonominė aplinka ir rizikos veiksniai

Lietuvos ir pasaulio ekonomikos perspektyvas temdo įtempta geopolitinė situacija. Neapibrėžtumas, susijęs su tolesne Rusijos karo Ukrainoje eiga, nemažėja. ES naujų sankcijų Rusijai ir Baltarusijai paskelbimas³ ir atitinkamai galimos šių valstybių atsakomosios priemonės gali lemti spartesnę energijos išteklių ir žaliavų kainų augimą. Išlieka ilgesnės tiekimo grandinių trikdžių trukmės rizika, prie kurios prisideda Kinijos taikomi ribojimai, siekiant valdyti COVID-19 pandemiją. Tai veikia nuo Kinijoje gaminamų komponentų itin priklausomą Vokietijos⁴, pagrindinės Lietuvos prekybos partnerės, pramonę. Nemažėjant ekonominės situacijos neapibrėžtumui, augant kainoms ir

¹ Valstybės kontrolė, vykdanči fiskalinės institucijos funkcijas, 2020-03-26 paskelbė išvadą dėl neįprastos padėties atitikties išskirtinių aplinkybių sąvokai. Prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Product/23909/isvada-del-neiprastos-padeties-atitikties-isskirtiniu-aplinkybiu-savokai>.

² Sprendimas dėl tvirtinimo priimtas remiantis duomenimis, kurie buvo prieinami iki birželio 10 d.

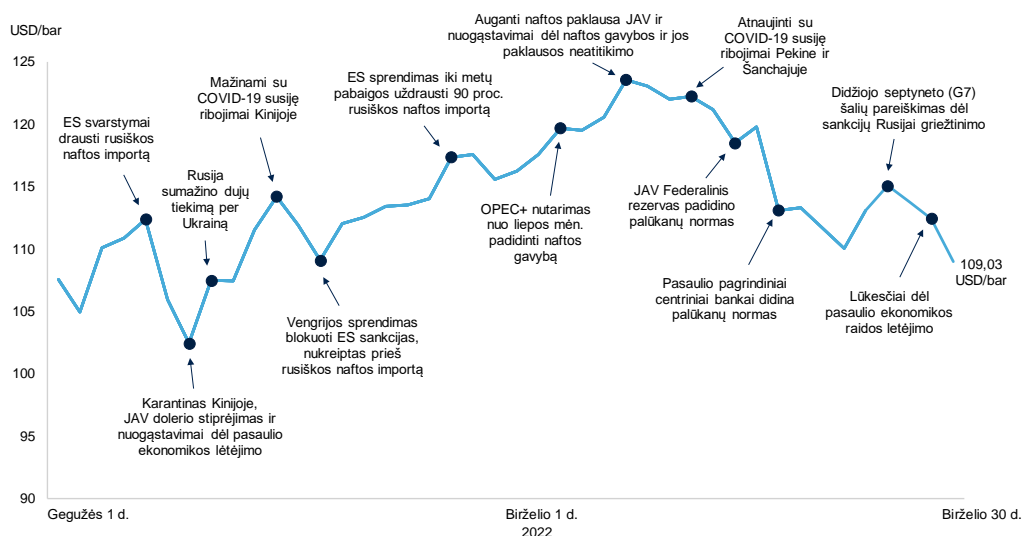
³ 2022-05-31 ES šalys narės sutarė dėl 6-ojo sankcijų paketo Rusijai, kuriame numatytas rusiškos naftos importo jūros keliais draudimas. Papildomas sankcijų paketas apima ir didžiausio Rusijos komercinio banko pašalinimą iš tarptautinės tarpbankinės sistemos atsiskaitymų SWIFT sistemos.

⁴ Vokietijos ZEW ekonomikos pasitikėjimo indeksas 2022 m. birželio mėn. išlieka neigiamas ir siekia –28,0 (gegužės mėn. siekė –34,3). Indeksas matuoja analitikų lūkesčius dėl ekonomikos perspektyvų per ateinančius 6 mėnesius ir svyruoja nuo –100 (neigiamos perspektyvos) iki 100 (teigiamos perspektyvos).

palūkanų normoms, prastėja euro zonos (EZ) verslo ir gyventojų lūkesčiai⁵. Be to, išlieka iššūkiai, susiję su tolesniu pandemijos valdymu. Šios rizikos gali neigiamai veikti ekonominę raidą tiek Lietuvoje, tiek pagrindinėse šalies prekybos partnerėse⁶.

Energetikos išteklių kainos išlieka aukštos. Per pastaruosius du mėnesius naftos kaina stipriai nepasikeitė ir išliko panašaus lygio kaip ir kovo mėn.⁷ Tam įtakos turėjo ES priimtas šeštasis sankcijų Rusijai paketas, kuris numato rusiškos naftos importo jūrų keliais draudimą, bei vis dar rinkoje egzistuojantis naftos gavybos ir jos paklausos disbalansas. Kita vertus, pagrindinių pasaulio centrinių bankų vykdomų pinigų politikų pokyčiai ir lūkesčiai dėl pasaulio ekonomikos lėtėjimo prisidėjo prie naftos kainos sumažėjimo birželio mėn. pabaigoje (1 pav.). Remiantis ateities sandoriais, numatoma, kad „Brent“ naftos kaina 2022 ir 2023 m. sieks atitinkamai 106,8 ir 93,8 JAV dolerio už barelį⁸. Palyginimui: 2021 m. naftos kaina siekė vidutiniškai 70,7 JAV dolerio už barelį.

1 pav. „Brent“ naftos kainos svyravimai 2022 m. gegužės–birželio mėn.

Šaltinis – www.barchart.com. Grafike naudojami 2022-06-30 duomenys

Įtempta situacija išlieka ir dujų rinkoje. Gamtinių dujų kaina birželio mėn. pradžioje buvo daugiau nei 3 kartus didesnė nei tuo pačiu laikotarpiu prieš metus. Taip pat pastaruoju metu Rusijos vienašališkai nutraukiamas arba mažinamas dujų tiekimas Vakarų Europos šalims⁹ verčia jas ieškoti alternatyvių energetikos šaltinių, tokių kaip anglis ar branduolinė energetika, bei kitų gamtinių dujų tiekėjų¹⁰. Ši situacija skatina pokyčius Europos energetikos sektoriuje, kuriame vis didesnis vaidmuo turėtų būti skiriamas iš atsinaujinančių šaltinių gaminamai energijai.

⁵ Remiantis euro zonos verslo ir vartotojų nuomonės tyrimų duomenimis, vartotojų lūkesčiai nuo kovo mėn. reikšmingai pablogėjo. Taip pat stebimas verslo lūkesčių prastėjimas pramonės, statybų ir prekybos sektoriuose.

⁶ 2022 m. I–IV mėn. pagrindinės lietuviškos kilmės prekių eksporto partnerės: Vokietija (10,1 proc.), Lenkija (9,7 proc.), JAV (8,9 proc.), Latvija (7,2 proc.), Nyderlandai (6,3 proc.), Švedija (6,0 proc.).

⁷ Vidutinė „Brent“ naftos kaina kovo mėn. siekė 111,7 JAV dolerio už barelį.

⁸ 2022-07-04 duomenimis. Prieiga per internetą: www.barchart.com.

⁹ 2022 m. birželio mėn. Rusijos dujų bendrovė „Gazprom“ paskelbė sumažinti 60 proc. dujų tiekimo dujotiekiu „Nord Stream“ bei jų tiekimą Nyderlandams, Austrijai, Italijai, Prancūzijai ir kitoms ES šalims. Dėl šios priežasties Austrija, Nyderlandai ir Vokietija nusprendė padidinti elektros gamybą naudojant anglis.

¹⁰ Prancūzijos, Italijos ir JAV energetikos įmonės prisijungė prie Kataro projekto, kuriuo siekiama plėsti gamtinių dujų gavybą didžiausiam gamtinių dujų telkinyje. Siekiant rinkos diversifikavimo, ES pasirašė trišalį susitarimą su Izraeliu ir Egiptu dėl dujų tiekimo.

Kainos pasaulinėse žaliavų, tokių kaip grūdai, metalai ir mediena, rinkose svyravo.

Per pastaruosius mėnesius metalų ir medienos kainos mažėjo, tikintis mažesnės paklausos. Prie aukštų grūdų kainų prisideda Rusijos blokuojamas praėjusių metų Ukrainos grūdų derliaus eksportas. Šiai situacijai užsitęsus, galima tikėtis grūdų stygiaus pasaulyje, kuris, tikėtina, lems didesnes maisto produktų kainas.

Europos Centrinis Bankas (ECB) jungiasi prie pasaulio centrinių bankų, keldamas palūkanų normas.

ECB pranešė apie nuo liepos mėn. vykdomus pinigų politikos pasikeitimus, kurie apima bazinių palūkanų normų didinimą 0,25 proc. p. ir COVID-19 pandemijai valdyti skirtos turto pirkimo programos pabaigą¹¹. Tai neigiamai veiks namų ūkių vartojimo išlaidas ir įmonių investicinius sprendimus tiek Lietuvoje, tiek euro zonoje. Atsižvelgiant į atnaujintas vidutinio laikotarpio infliacijos perspektyvas, laipsniškai didinti palūkanas numatoma ir 2022 m. II pusm. JAV centrinis bankas, atsižvelgęs į spartesnio, nei tikėtasi, infliacijos augimo riziką, ekonomikos augimą ir žemą nedarbo lygį, nuo 2022 m. liepos mėn. didina palūkanų normas 0,75 proc. p. iki intervalo 1,5–1,75 proc. Jungtinės Karalystės, Švedijos, Lenkijos ir kiti centriniai bankai, siekdami kovoti su sparčiai augančia infliacija, taip pat didina bazines palūkanų normas¹².

Vidaus rizikos veiksniai išlieka susiję su infliacija ir tam tikrų ekonominių veiklų jautrumu rinkos pokyčiams.

Didelė infliacija gali lėtinti vartojimo ir investicijų augimą. Darbo užmokesčio, energetinių išteklių ir kitų gamybinių sąnaudų kainų augimas toliau skatins prekių ir paslaugų kainų didėjimą. Augančios žaliavų ir transportavimo kainos, išteklių trūkumas neigiamai veiks statybos, apdirbamosios gamybos ir transporto paslaugų sektorius. Be to, išlieka rizika dėl ES paramos lėšų nepanaudojimo ir kitų viešųjų pirkimų vykdymo trikdžių, augant numatytų projektų finansavimo poreikiui. Įžvelgiamos ir rinkos diversifikacijos galimybės, susijusios su lietuviškų grūdų, atsinaujinančios energijos šaltiniais bei su gynyba susijusių produktų gamyba. Taip pat nuo karo bėgantys Ukrainos gyventojai gali sumažinti įtampą darbo rinkoje, tačiau poveikis išlieka neapibrėžtas.

Išliekant įtampai dėl aukštų energetikos kainų, tikėtinas spaudimas dėl papildomų diskrecinių priemonių. Atsižvelgiant į neigiamą rizikų balansą, sprendimai turi būti priimami ypač atsakingai.

Remiantis Europos Komisijos stabilumo 2022 m. programos vertinimu¹³, 2022 m. Lietuva nepakankamai kontroliuoja nacionalinėmis lėšomis finansuojamų einamųjų išlaidų augimą. EK rekomenduoja, kad ateityje parama būtų tikslingesnė. Tarptautinis valiutos fondas¹⁴ taip pat atkreipia dėmesį, kad, išliekant aukštoms energijos kainoms, parama turėtų būti skiriama labiausiai pažeidžiamiems asmenims. Neapibrėžtumas išlieka ir dėl valdžios sektoriaus pajamų surinkimo. Jis atsiranda dėl pirmiau įvardytų rizikos veiksnių šalies ekonominei raidai ir spaudimo

¹¹ Siekiant kovoti su fragmentacija, kai ta pati pinigų politika turi skirtingą poveikį skirtingoms EZ šalims, ECB numato ir naują įrankį, susijusį su turto supirkimais labiau įsiskolinusiose ir nuo didesnių palūkanų normų kenčiančiose EZ šalyse.

¹² Jungtinės Karalystės CB 2022 m. birželio mėn. padidino bazinę palūkanų normą 0,25 proc. p. iki 1,25 proc., Švedijos, Norvegijos ir Šveicarijos – 0,5 proc. atitinkamai iki 0,75, 1,25 ir –0,25 proc., Lenkijos – 0,75 proc. iki 6,0, Čekijos – 1,25 proc. iki 7,0 proc., Vengrijos – 1,85 proc. iki 7,75 proc.

¹³ 2022-05-23 Europos Tarybos rekomendacijos „Dėl Lietuvos 2022 m. nacionalinės reformų darbotvarkės su Tarybos nuomone dėl 2022 m. Lietuvos stabilumo programos“. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2022-european-semester-csr-lithuania_lt.pdf.

¹⁴ Tarptautinio valiutos fondo misija. Prieiga per internetą: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2022/06/07/republic-of-lithuania-staff-concluding-statement-of-2022-article-iv-mission>.

pratęsti mokesčių lengvatas arba nustatyti naujas. Tyrimai¹⁵ rodo, kad, mažinant tam tikrų mokesčių tarifus, susijusius su PVM ar akcizais, visa gaunama nauda dažnai galutinio vartotojo nepasiekia, o prisideda prie didesnių įmonių pelnų. Horizontalios priemonės yra brangios ir ekonomine prasme mažai pagrįstos ir, kaip jau yra minėjusi¹⁶ VK FI, jų taikymas (tokių kaip dujų ir elektros kainų kompensavimas) mažina paskatas racionaliai vartoti išteklius ir skatina vidaus paklausą, kuri prisideda prie spartesnio kainų augimo. Į tai atkreipia dėmesį ir Europos fiskalinė valdyba, pažymėdama, kad įprastas vidaus paklausos skatinimas apsunkina ECB užduotį, didinant palūkanų normas suvaldyti įsibėgėjančią infliaciją¹⁷. Europos Komisija rekomenduoja siekti neutralios fiskalinės politikos 2023 m.

Jeigu būtų priimamos naujos priemonės, kurios didintų valdžios sektoriaus deficitą ir kurios nebūtų kompensuojamos iš papildomų pajamų šaltinių, augtų valstybės skola. Šiuo metu didėjant palūkanų normoms, augs valdžios sektoriaus skolos valdymo išlaidos. Taip pat, refinansuojant valdžios sektoriaus skolą, turimas pigias Vyriausybės vertybinių popierių emisijas gali tekti keisti brangesnėmis.

Lietuvos ekonomikos raida vidutiniu laikotarpiu

2022-06-30 Finansų ministerijos paskelbtas 2022–2025 m. ekonominės raidos scenarijus yra tvirtinamas, nes BVP palyginamosiomis ir to meto kainomis, namų ūkių vartojimo išlaidų, vidutinio darbo užmokesčio ir užimtumo pokyčių projekcijos (1 lentelė) neprieštarauja fiskalinės institucijos funkcijas vykdančios Valstybės kontrolės ekspertiniam vertinimui.

Lietuvos ūkio raida 2022 m. I ketv. buvo sparti, tačiau numatoma, kad antroji metų pusė šalies ekonomikos plėtrai nebus tokia palanki. Projektuojama, kad realiojo BVP augimą visu vidutiniu laikotarpiu lems stipri vidaus paklausa. 2022 m. I ketv., palyginti su atitinkamu laikotarpiu prieš metus, šalies realusis BVP padidėjo 4,8 proc.¹⁸ Ekonomikos augimui didžiausią teigiamą įtaką darė namų ūkių vartojimo išlaidos ir investicijos. Bendrąją pridėtinę vertę didino visos veiklos, tačiau labiausiai ją skatino apdirbamoji gamyba, prie kurios rezultatų reikšmingai prisidėjo medienos ir chemijos pramonė, baldų ir metalo gaminių gamyba. Pažymėtina, kad veržlų 2022 m. I ketv. rezultatą skatino ir žemos palyginamosios bazės efektas: šalies ekonomikos nebevaržė griežti karantino ribojimai, kurie galiojo tuo pačiu laikotarpiu prieš metus. Išaugus neapibrėžtumui dėl karo Ukrainoje, pramonės produkcijos (išskyrus rafinuotus naftos produktus) metinis augimas 2022 m. kovo–gegužės mėn. išliko dvizenklis ir siekė atitinkamai 22,8; 10,9 ir 18,0 proc. (1 priedas).

¹⁵ Estimating VAT Pass Through. Prieiga per internetą: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/31/Estimating-VAT-Pass-Through-43322>. Consumption Tax Policies in OECD Countries. Prieiga per internetą: <https://file.taxfoundation.org/20210225102600/Consumption-Tax-Policies-in-OECD-Countries1.pdf>.

¹⁶ 2022-05-05 VK FI išvada Nr. BPE-3. Prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Product/24080/ishvada-del-strukturinio-postumio-uzduoties-nustatomos-valstybes-biudzeto-ir-savi>.

¹⁷ Assessment of the fiscal stance appropriate for the euro area in 2023. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/info/system/files/efb_assessment_of_euro_area_fiscal_stance.pdf.

¹⁸ Atsižvelgiant į 2022-07-01 Lietuvos statistikos departamento nacionalinių sąskaitų reviziją. Prieš tai šio rodiklio įvertis siekė 4,6 proc.

1 lentelė. Finansų ministerijos 2022 m. birželio mėn. ekonominės raidos scenarijaus projekcijos

Rodiklis, proc.	2021	2022P	2023P	2024P	2025P
Pagrindiniai makroekonominiai rodikliai, pokytis					
BVP palyginamosiomis kainomis	5,0	1,6 (1,6)	2,1 (2,5) ▼	3,0 (3,0)	3,0 (3,0)
Namų ūkių vartojimo išlaidos	7,4	2,5 (2,1) ▲	3,2 (3,4) ▼	3,4 (3,4)	3,4 (3,4)
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	7,0	3,2 (2,7) ▲	4,8 (4,8)	5,4 (5,4)	5,4 (5,4)
Prekių ir paslaugų eksportas	15,9	-2,5 (-6,0) ▲	2,8 (3,3) ▼	3,7 (3,7)	3,7 (3,7)
Prekių ir paslaugų importas	18,7	-1,2 (-6,0) ▲	4,0 (4,1) ▼	4,1 (4,1)	4,1 (4,1)
BVP to meto kainomis	11,9	15,3 (8,9) ▲	8,2 (5,6) ▲	5,0 (5,0)	5,0 (5,0)
Kainų rodikliai, pokytis					
BVP defliatorius	6,5	13,5 (7,1) ▲	6,0 (3,0) ▲	2,0 (2,0)	2,0 (2,0)
Suderintas vartotojų kainų indeksas (vidutinis metinis)	4,6	15,8 (9,8) ▲	6,0 (3,0) ▲	2,0 (2,0)	2,0 (2,0)
Darbo rinkos rodikliai					
Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio pokytis	10,6	13,2 (8,8) ▲	8,4 (5,2) ▲	5,0 (5,0)	5,0 (5,0)
Nedarbo lygis (pagal gyventojų užimtumo tyrimo apibrėžtį)	7,1	7,0 (7,3) ▼	7,0 (6,9) ▲	6,7 (6,6) ▲	6,4 (6,3) ▲
Užimtų gyventojų skaičiaus (pagal gyventojų užimtumo tyrimo apibrėžtį), pokytis	0,8	0,7 (-0,2) ▲	0,0 (0,1) ▼	-0,2 (-0,3) ▲	-0,4 (-0,4)

*Skiausteliuose pateiktos Finansų ministerijos 2022 m. kovo mėn. ekonominės raidos scenarijaus projekcijos.

**Melsvame fone pažymėti VK FI tvirtinami ERS rodikliai.

Šaltinis – Finansų ministerija

Tikėtina, išliekantis neapibrėžtumas, aukštos žaliavų ir energetinių išteklių kainos sudarys mažiau palankias sąlygas Lietuvos ekonomikai augti antroje 2022 m. pusėje. Palyginamosios bazės efektas, turėjęs teigiamą poveikį metiniam ekonomikos augimui 2022 m. I ketv., pradės veikti priešinga kryptimi. Birželio mėn. ERS projektuojama, kad 2022 m. šalies realusis BVP padidės 1,6 proc. Numatoma, kad labiausiai bus paveikta Lietuvos tarptautinė prekyba, tačiau šalies ekonomikos augimą palaikys namų ūkių vartojimo išlaidos ir investicijos. Projektuojama, kad 2023 m. realusis BVP paspartės iki 2,1 proc.

Infliacinis spaudimas lėtins 2022 m. vidaus vartojimo augimą. Palyginus su 2021 m. I ketv., 2022 m. I ketv. namų ūkių vartojimo išlaidos padidėjo 7,6 proc. Tam įtakos turėjo mažiau nei prieš metus apribota vidaus prekybos raida¹⁹ ir sparčiai augęs vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis. Per pirmuosius keturis 2022 m. mėnesius, palyginti su atitinkamu 2021 m. laikotarpiu, mažmeninės prekybos (be degalų) apyvarta išaugo 8,5 proc. Tačiau gegužės mėn. apyvarta krito 1,0 proc. Tai lėmė maisto prekių pardavimo susitraukimas (-5,2 proc.). Vartotojų pasitikėjimo rodiklis nuo metų pradžios išlieka suprastėjęs, tačiau birželio mėn. gyventojų lūkesčiai buvo mažiau pesimistiniai nei COVID-19 pandemijos pradžioje. Didelė infliacija sumažins gyventojų perkamąją galią, o būsimi pinigų politikos pokyčiai, lemsiantys palūkanų normų padidėjimą, ribos vidaus vartojimo augimą. Vis dėlto augsiantis darbo užmokestis, taip pat Vyriausybės²⁰ numatytos

¹⁹ 2021 m. I ketv., palyginti su atitinkamu laikotarpiu prieš metus, namų ūkių vartojimo išlaidų pokytis siekė 0,6 proc.

²⁰ 2022-05-17 patvirtintas atnaujintas 2022 m. biudžetas, kuriame numatytos infliacijos pasekmių švelninimo priemonės. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/3d978f53d74911ecb1b39d276e924a5d>.

priemonės didinti senatvės pensijas, kitas socialines išmokas ir neapmokestinamąjį pajamų dydį didins namų ūkių disponuojamas pajamas. Tai kartu su mažėjančia namų ūkių taupymo norma, pandemijos laikotarpiu sukauptomis gyventojų santaupomis sudarys sąlygas palaikyti vidaus vartojimo augimą 2022 m., o 2023 m. sumažėjus infliacijai – jam augti sparčiau (1 lentelė).

2022 m. I ketv. situacija darbo rinkoje išliko įtempta. 2022 m. I ketv. užimtų gyventojų skaičius, palyginti su tuo pačiu praėjusių metų laikotarpiu, išaugo 2,1 proc., o nedarbo lygis sumažėjo iki 6,3 proc. ir sugrįžo į 2019 m. lygį. Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokeskis (VDU) augo 14,1 proc. Tokius pokyčius iš dalies lėmė besitęsiantis darbuotojų trūkumas, kurį rodo rekordinėse aukštumose esantis laisvų darbo vietų skaičius²¹. Taip pat balandžio mėn. *Sodros* skelbiami duomenys apie apdraustųjų visomis socialinio draudimo rūšimis skaičių nerodo darbuotojų skaičiaus mažėjimo ar darbo užmokesčio augimo lėtėjimo.

Numatoma, kad 2022 m. nedarbo lygis, palyginti su 2021 m., nuosaikiai mažės, o užimtų gyventojų skaičius augs. Tikėtina, kad šis rodiklis 2022 m. viršys 2019 m. lygį, tačiau įvairūs rizikos veiksniai, ypač transporto, statybų sektoriuje, gali pristabdyti užimtųjų skaičiaus augimą 2023 m. Atsižvelgiant į spartų VDU augimą metų pradžioje, išliekantį darbuotojų trūkumą bei minimalaus mėnesinio ir viešojo sektoriaus darbuotojų atlyginimo padidinimą, tikėtina, kad 2022 m. VDU išlaikys dviženklį augimo tempą. Taip pat prie šio augimo prisidės didesnio darbo užmokesčio lūkesčiai, atsirandantys dėl didėjančios infliacijos. 2023 m. dėl įtampos darbo rinkoje VDU augimas išliks artimas dviženkliai skaičiui.

Išliekantis neapibrėžtumas gali riboti investicijas šalyje, tačiau tikimasi teigiamo poveikio iš viešojo sektoriaus įgyvendinamų projektų. Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas (BPKF) 2022 m. I ketv. augo 5,4 proc., palyginti su 2021 m. I ketv., daugiausia dėl į produktyvumą orientuotų investicijų į kitas mašinas, įrenginius ir ginklų sistemas (3,6 proc. p. įtaka). Pramonės gamybinių pajėgumų panaudojimas išlieka artimas prieš pandemiją buvusiam lygiui ir birželio mėn. sudarė 77,9 proc., o tai rodo tolesnį poreikį plėtoti investicijų projektus šiame sektoriuje. Neapibrėžtumas dėl geopolitinės padėties ir jos poveikio paklausos perspektyvoms, taip pat išaugusios žaliavų kainos, medžiagų, įrenginių trūkumas gali neigiamai paveikti bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo augimą. Su iššūkiais labiausiai susiduriama transporto, statybų ir pramonės sektoriuose. Vis dėlto verslo lūkesčiai birželio mėn. buvo paveikti mažiau nei COVID-19 pandemijos laikotarpiu. BPKF augimą palaikyti turėtų viešojo sektoriaus investicijos, kurias teigiamai veiks ES daugiametės finansinės programos ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšos. Naudojant šiuos finansinius srautus, siekiant skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, kartu būtų didinamas šalies ekonomikos atsparumas ir potencialus augimas.

Lietuvos tarptautinės prekybos rezultatai 2022 m. I ketv. buvo veržlūs, tačiau numatoma, kad dėl nepalankių išorės veiksnių realusis eksportas ir importas 2022 m. gali sumažėti. Realiojo prekių ir paslaugų eksporto ir importo augimas 2022 m. I ketv. siekė atitinkamai 19,8 ir 21,9 proc. Minėtu laikotarpiu spartų lietuviškos kilmės prekių²² eksporto vertės augimą (23,0 proc.) skatino chemijos, baldų, plastikų, medienos dirbinių eksportas. Vykstant karui Ukrainoje, šis rodiklis 2022 m. kovo–balandžio mėn. toliau didėjo dviženkliais tempais. Išankstiniais duomenimis, šiuo laikotarpiu paslaugų eksporto vertės augimas taip pat buvo spartus ir viršijo 20 proc. Vis dėlto, sumažėjus reeksportui²² į Rusiją ir

²¹ 2022 m. I ketv. šalyje buvo 26 916 laisvų darbo vietų, o tai yra didžiausias skaičius nuo duomenų rinkimo pradžios 2008 m.

²² Neįskaitant mineralinių produktų.

Baltarusiją, bendrai šis rodiklis balandžio mėn. per metus krito 5,5 proc. Stipri vidaus paklausa 2022 m. sausio–balandžio mėn. skatino spartų prekių²² ir paslaugų importo augimą, siekusį atitinkamai 21,4 ir 46,6 proc. Pažymėtina, kad prie minėtų tarptautinės prekybos rodiklių augimo prisidėjo ir spartėjantis eksporto bei importo kainų kilimas.

2022 m. I ketv. pabaigoje vyko Lietuvos prekių eksporto struktūros pokyčiai. Kovo mėn., palyginti su vasario mėn., prekių eksporto į Rusiją ir Baltarusiją dalis sumažėjo daugiau nei trečdaliu, o į ES – reikšmingai išaugo²³. Tvirtindama kovo mėn. ERS, VK FI pažymėjo, kad šalies ekonominę raidą lems žaliavų bei energetinių išteklių importo rinkų persikirstymo sėkmė. Nuo gegužės mėn. sustabdžius elektros importą iš Rusijos, Lietuvoje nebeliko energetinių išteklių (naftos, dujų ir elektros) importo iš šios valstybės.

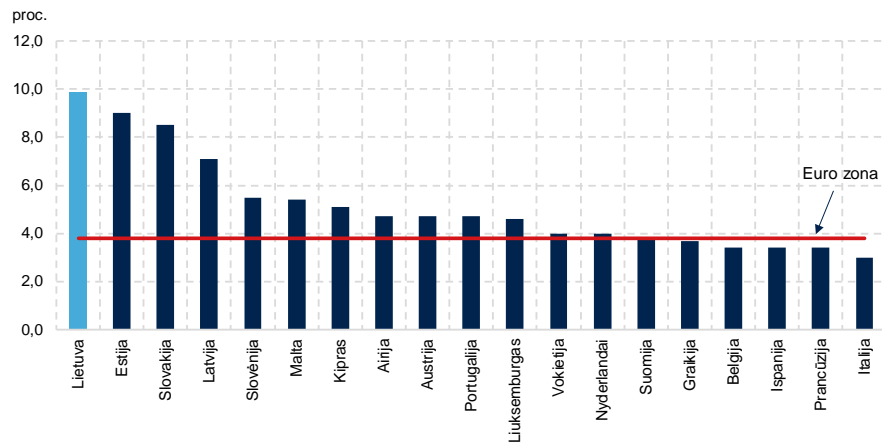
Europoje susidariusi įtempta geopolitinė situacija, aukštos žaliavų ir energetinių išteklių kainos lėtins pagrindinių Lietuvos eksporto rinkų augimą. Geri 2022 m. I ketv. rezultatai ir palankūs kovo–balandžio mėn. Lietuvos tarptautinės prekybos rodikliai leidžia koreguoti 2022 m. realiojo prekių ir paslaugų eksporto ir importo projekcijas teigiama kryptimi (1 lentelė). Vis dėlto tarptautinei prekybai, tikėtina, mažiau palanki antroji 2022 m. pusė, todėl projektuojamas šių rodiklių kritimas 2022 m. Numatomas lėtesnis nei 2021 m. namų ūkių vartojimo ir investicijų augimas veiks importo apimtis. Tikintis stabilesnės geopolitinės situacijos 2023 m. ir žaliavų importo rinkų persikirstymo, numatomas realiojo eksporto ir importo augimas (1 lentelė).

Labiau nei tikėtasi išaugus energetikos išteklių ir maisto kainoms, infliacijos prognozė 2022 m. padidinta 6 proc. p. Gegužės mėnesį, palyginus su tuo pačiu laikotarpiu prieš metus, suderinto vartotojų kainų indekso (SVKI) pokytis siekė 18,5 proc. Didžiausią įtaką šiam įverčiui darė maisto ir nealkoholinių gėrimų (5,1 proc. p.), būsto, vandens, elektros, dujų ir kito kuro (4,7 proc. p.) bei transporto (3,7 proc. p.) komponentės. Pastaruoju metu šios išlaidų dalys lėmė apie 70 proc. indekso augimo. Pasaulinėse rinkose laikantis aukštoms naftos, dujų, trąšų ir kviečių kainoms, aukštą metinį infliacijos įvertį lems energetinių išteklių ir maisto kainos. Verta atkreipti dėmesį į tai, kad, gegužės mėn. paslaugų kainoms pakilus 11,9 proc., palyginus su atitinkamu laikotarpiu prieš metus, Lietuvoje su vidaus vartojimu labiau susijusi grynoji infliacija²⁴ buvo didžiausia tarp euro zonos šalių ir siekė 9,9 proc. (2 pav.). Antrojeje metų pusėje SVKI augimo tempas sulėtės dėl aukštos palyginamosios bazės, todėl projektuojama, kad vidutinis metinis SVKI pokytis 2022 m. sieks 15,8 proc., o 2023–2025 m. mažės (1 lentelė).

²³ 2022 m. vasario mėn. prekių eksportas į Rusiją siekė 10,2 proc. nuo viso prekių eksporto. Kovo mėn. šis rodiklis sumažėjo iki 5,7 proc. Atitinkamai į Baltarusiją jis sumažėjo nuo 2,5 iki 1,6 proc., o į ES išaugo nuo 61,6 iki 67,8 proc.

²⁴ Grynoji infliacija apskaičiuojama iš bendros infliacijos atimant maisto, alkoholio ir tabako bei energetinių produktų kainų įtaką.

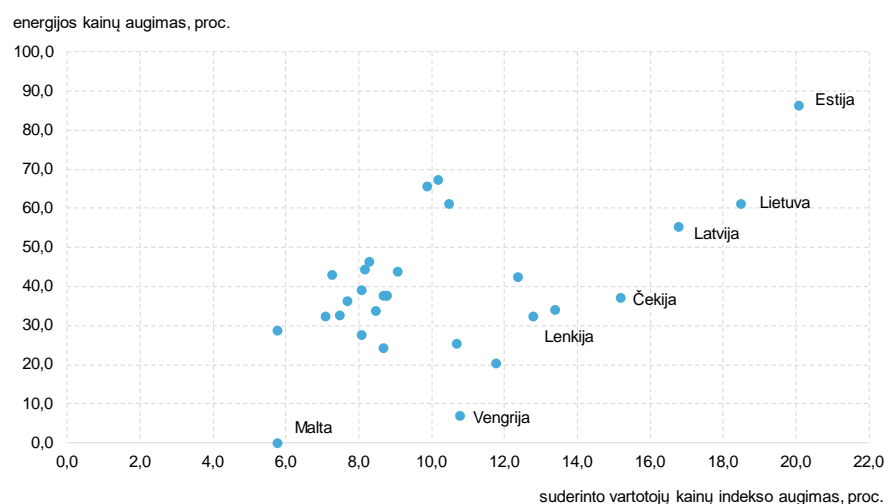

2 pav. Grynoji infliacija 2022 m. gegužės mėn. euro zonos šalyse

Šaltinis – Eurostatas

Projektuojant spartesnį SVKI klimą, teigiama kryptimi koreguojamos ir bendrojo kainų lygio 2022–2023 m. projekcijos. Augant SVKI, auga ir namų ūkių vartojimo išlaidų defliatorius. Projektuojamas ypač spartus importo defliatoriaus augimas, kurį skatins pasaulinis energijos ir žaliavų kainų šuolis. Taip pat numatomas spartesnis, nei 2021 m., eksporto, BPKF ir valdžios sektoriaus vartojimo išlaidų defliatorių augimas. Finansų ministerija projektuoja, kad BVP defliatoriaus augimas 2022 m. sieks 13,5 proc., o 2023 m. jis galėtų sulėtėti iki 6,0 proc.

Kainas veikiančios priemonės sumažina infliacijos rodiklių palyginamumą tarp Europos Sąjungos šalių. 2022 m. balandžio mėn. Estijos SVKI augimas tapo spartesnis nei Lietuvos. Tai susiję su kovo mėn. Estijoje pasibaigusiu dalies infliaciją mažinančių priemonių galiojimu²⁵. Remiantis ekspertų grupės „Bruegel“²⁶ duomenimis, kainas veikiančias priemones taiko beveik visos Europos Sąjungos šalys (išskyrus Liuksemburgą, Graikiją ir Daniją). Kainų „užšaldymo“ kelią pasirinkusiose šalyse, tokiose kaip Malta ar Vengrija, energijos komponentės kainų augimas yra mažas, palyginus su šalimis, kurios rinkosi mažesnės apimties arba mažiau tiesiogiai indeksą veikiančią paramą (3 pav.).

3 pav. SVKI ir energijos komponentės metinis kainų augimas Europos Sąjungoje 2022 m. gegužės mėn.

Šaltinis – Eurostatas

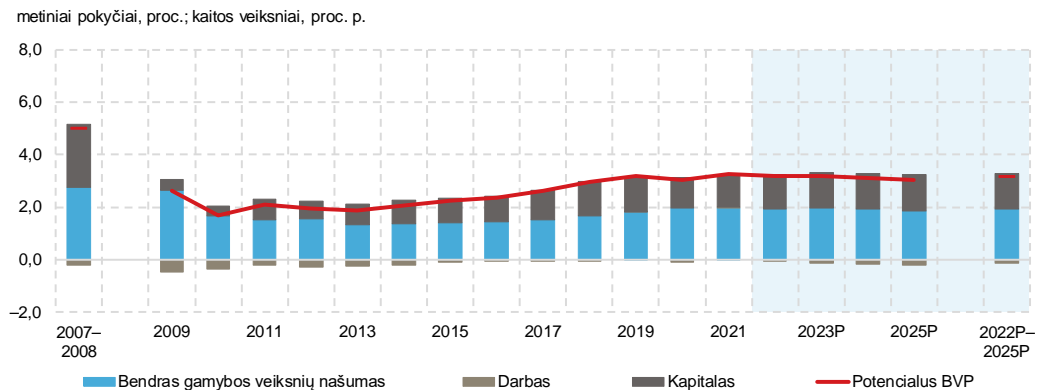
²⁵ Estijos statistikos departamento pranešimas spaudai. Prieiga per internetą: <https://www.stat.ee/en/node/258571>.

²⁶ Prieiga per internetą: <https://www.bruegel.org/publications/datasets/national-policies-to-shield-consumers-from-rising-energy-prices/>.

Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, 2022–2025 m. projektuojamas potencialus BVP²⁷ kasmet turėtų padidėti vidutiniškai apie 3,1 proc. (4 pav.). Išskiriant kaitos veiksnius, bendras gamybos veiksnių našumas potencialaus BVP augimą didina apie 1,9 proc. p. Kapitalo įnašas, kuris yra glaudžiai susijęs su bendra investicijų raida, prisideda 1,3 proc. p. Darbo veiksnio įtaka yra neigiama ir siekia –0,1 proc. p. Tikėtina, kad produkcijos atotrūkis nuo potencialo 2022 m. sudarys 0,3 proc. pot. BVP, o 2023 m. sieks –0,8 proc. pot. BVP. Atnaujintoje Lietuvos ekonomikos temperatūros diagramoje matyti, kad 2022 m. II ketv. ekonomikos temperatūra, tikėtina, išliks aukšta (2 priedas).

4 pav. Potencialaus BVP augimas ir jo kaitos veiksniai

Šaltinis – Eurostatas, Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, vykdydama Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme nustatytas biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas, atliko Lietuvos Respublikos finansų ministerijos parengto ir viešai 2022 m. birželio 30 d. paskelbto 2022–2025 m. ekonominės raidos scenarijaus vertinimą ir parengė išvadą. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymo 8 straipsnio 7 dalies 3 punktu, Valstybės kontrolė išvadą teikia Lietuvos Respublikos Seimui.

Biudžeto stebėsenos departamento vyriausiasis ekonomistas,
pavaduojantis departamento vadovą

Jaroslav Mečkovski

²⁷ Vertinimo metodai plačiau išdėstyti Ekonominės raidos scenarijaus vertinimo ir tvirtinimo apraše. Prieiga per internetą: https://www.valstybeskontrolė.lt/TVS/Content/Biudžeto_stebesena/ERS_vertinimo_ir_tvirtinimo_aprasas.pdf.

PRIEDAI

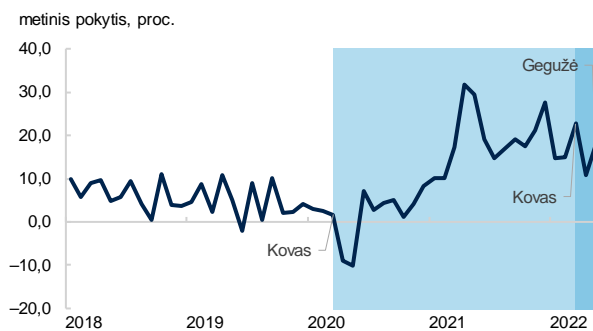
Išvados

„Dėl ekonominės raidos scenarijaus tvirtinimo“

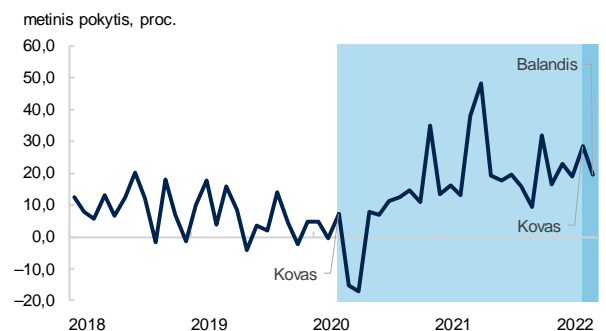
1 priedas

Lietuvos ekonomikos pokyčiai išskirtinių aplinkybių laikotarpiu

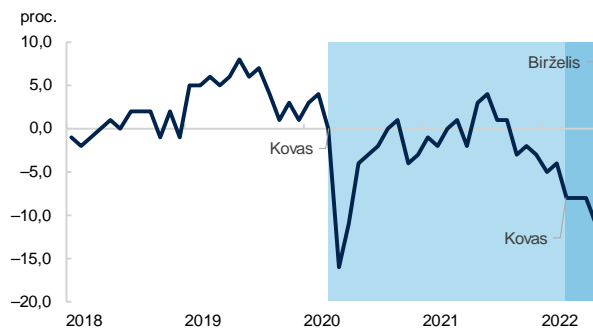
- ① Medienos gaminių ir baldų gamyba labiausiai didino gegužės mėn. **pramonės produkciją**¹.

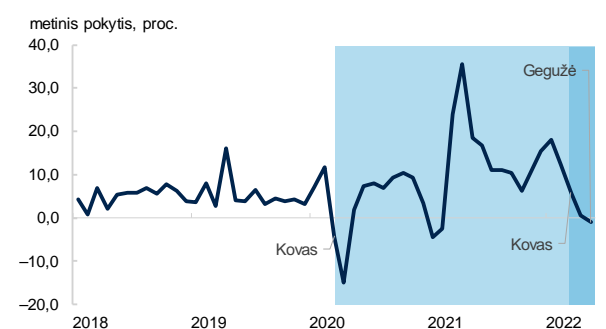
- ② Vykstant karui Ukrainoje, **lietuviškos kilmės prekių eksportas**² balandžio mėn. toliau auga dviženkliais tempais. Prie to prisideda spartėjantis eksporto kainų kilimas.

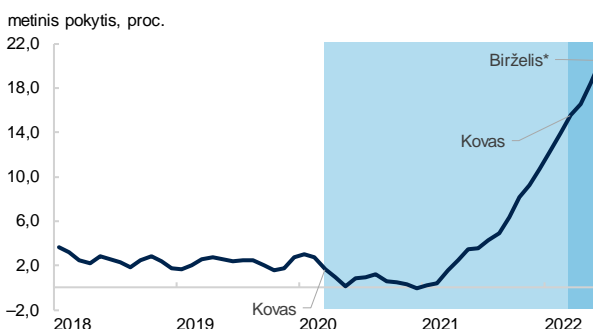
- ③ 2022 m. birželio mėn. **vartotojų lūkesčiai** reikšmingai suprastėjo.

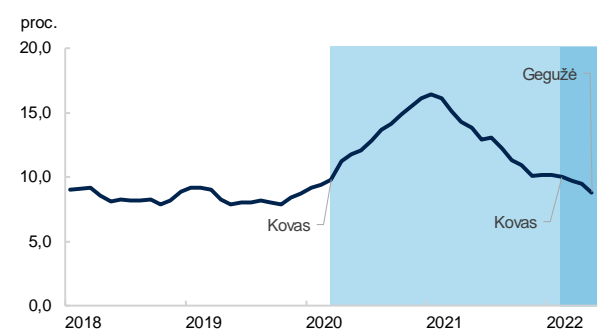
- ④ Maisto prekių pardavimo susitraukimas lėmė gegužės mėn. **mažmeninės prekybos apyvartą**³ kritimą.

- ⑤ Išankstiniais duomenimis, birželio mėn. metinė **infliacija** viršijo 20 proc.

- ⑥ Gegužės mėn. **registruotas nedarbas** jau mažesnis už buvusį prieš pandemiją.

¹ išskyrus rafinuotus naftos produktus / ² išskyrus mineralinius produktus / ³ išskyrus automobilių degalų prekybą

*išankstinis 2022 m. birželio mėn. infliacijos įvertis

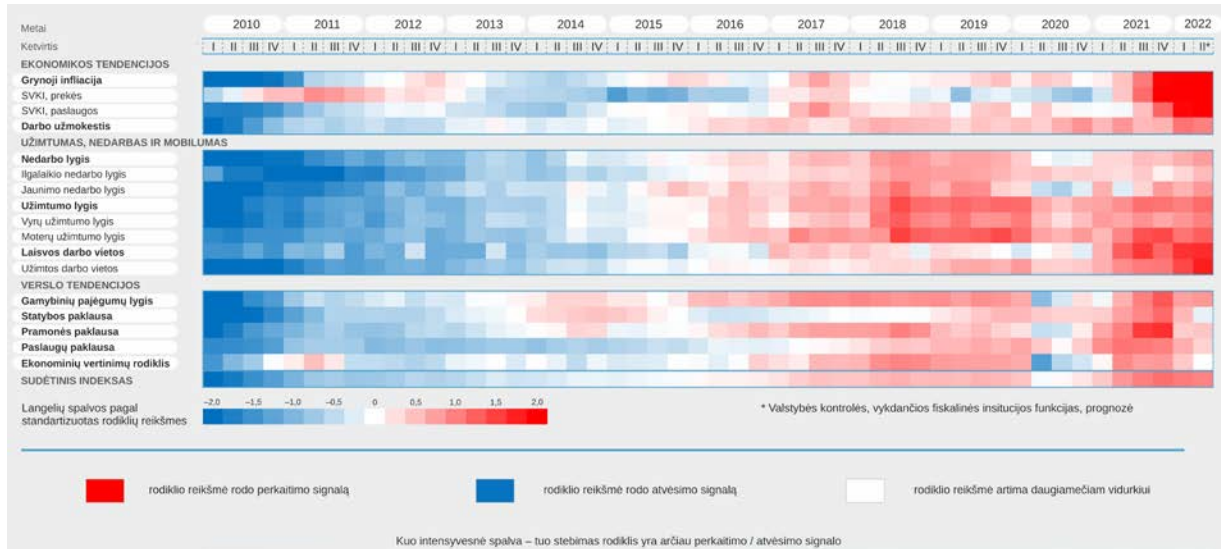
**Melsvas fonas žymi išskirtinių aplinkybių laikotarpį. Jame tamsesne spalva atskirai pažymėtas vykstantis Rusijos karas Ukrainoje.

Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas, Užimtumo tarnyba, Valstybės kontrolė, atliekančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

Išvados
„Dėl ekonominės raidos scenarijaus
tvirtinimo“
2 priedas

Lietuvos ekonomikos temperatūros diagrama

Lietuvos ekonomikos temperatūros diagrama

Šaltinis – Eurostatas, Lietuvos statistikos departamentas, Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

Makroekonominių disbalansų stebėseną²⁸ rodo, kad dėl įtemptos situacijos darbo rinkoje ir vyraujant didelei infliacijai 2022 m. II ketv. Lietuvos ekonomikos temperatūra išliks aukšta. Tai rodo dauguma analizuojamų rodiklių²⁹. Atsižvelgiant į pastarųjų mėnesių registruoto nedarbo mažėjimą³⁰ bei augantį laisvų darbo vietų skaičių³¹, tikėtina, kad 2022 m. II ketv. nedarbo lygis mažės. Projektuojama, kad 2022 m. II ketv. vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio augimas išliks, nes *Sodros* duomenimis, balandžio mėn. vidutinės mėnesio pajamos per metus, lyginant su atitinkamu 2021 m. laikotarpiu, išaugo 12,9 proc. Pastaraisiais mėnesiais energetinių išteklių kainų ir atlyginimų augimas lemia tolesnį paslaugų bei prekių kainų didėjimą.

²⁸ Diagramos sudarymo metodika, rodiklių aprašymas pateikti Valstybės kontrolės 2018-09-20 išvadoje Nr. BP-5 „Dėl ekonominės raidos scenarijaus tvirtinimo“. Diagramoje parodyti nuokrypiai nuo daugiamečio vidurkio. 2022 m. kovo mėn. statybų paklausos rodiklis perskaičiuotas naudojant įmonių vadovų nuomonės apklausos apie statybos įmonėse turimų užsakymų laikotarpį (mėnesiais) rezultatus, taikant slenkantį vidurkį. Rodiklis perskaičiuotas, atsižvelgiant į susiklosčiusią ekonominę situaciją, kai apklausos rezultatai, nurodant paklausą kaip vieną iš veiksnių, ribojančių statybų įmonių veiklą, gali subjektyviai įvertinti verslo tendencijas statybose.

²⁹ Dalis diagramoje naudojamų 2022 m. II ketv. statistinių rodiklių yra negalutiniai. Grynosios infliacijos, SVKI prekių ir paslaugų balandžio–gegužės mėn. indeksų pokytis gautas lyginant su praėjusių metų atitinkamu laikotarpiu ir prilygintas II ketv. Nedarbo ir užimtumo lygiai, laisvų ir užimtų darbo vietų skaičius II ketv. yra įvertinti taikant ekonometrinius modelius, atsižvelgus į Lietuvos statistikos departamento, Užimtumo tarnybos ir *Sodros* turimus duomenis.

³⁰ Užimtumo tarybos duomenimis, 2022 m. kovo, balandžio ir gegužės mėn. registruotas nedarbas sudarė atitinkamai 9,7; 9,5 ir 8,8 proc.

³¹ Užimtumo tarybos duomenimis, 2022 m. gegužės mėn. pabaigoje registruota 10,6 tūkst. laisvų darbo vietų, t. y. 6,3 proc. daugiau negu prieš tai buvusį mėn.